

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 100

עקב תשס"ט

אבל עקר כזה שאפילו לאחר תפילותיו ובקשותיו לא יוליד, זה לא יהיה במצב של עושים רצונו של מקום.

"ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה וגו' והסיר ה' ממך כל חולי" (ז יד)

את הקשר בין שני הפסוקים מפרש בספר "מגדל דוד" בשם זקנו (הובאו דבריו ב"ילקוט האורים") על פי דברי המדרש כל מה שישראל אוכלים בעולם הזה הוא מברכותיו של בלעם, אבל שכרם משומר לעולם הבא. וחד אמר כל מה שישראל אוכלים הוא בשביל יסורים. ובירושלמי מסופר שכל זמן שרבינו הקדוש סבל יסורים מהשיניים, לא הפילה אשה עוברת בכל ארץ ישראל משום שיסורי הצדיקים מגינים על הדור. ובאותו הרגע שנתרפא, אמר ר' חייא אוי לכם עוברות שבארץ ישראל.

ולפי כל הנ"ל, אומר הפסוק "ברוך תהיה מכל העמים" - אפילו מבלעם, ולכן "לא יהיה בך עקר ועקרה". ואפילו הכי, "והסיר ה' ממך כל חולי" - שלא יהיה צורך שיסורי הצדיקים יגנו. כי מכח הברכות של בלעם לא צריך יסורים.

"ולא תביא תועבה אל ביתך" (ז כו)

בספר "דרך שיחה" כתב: אמרתי להרב שליט"א מה ששמעתי מהג"ר שלום שבדרון זצ"ל שסיפר כי פ"א בא ידיד נעורים להגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, דיברו והלכו לישון. בבוקר נתעורר האורח בשמעו את ר' אליהו עומד ליד החלון, חוזר ומשנן לעצמו פעמים רבות את הפסוק "לא תביא תועבה אל ביתך". נרגש ונפחד שאל האורח את מארחו, מה ראה על ככה שקוררו "תועבה"? וענהו ר' אליהו: ח"ו, לא עליך אני מתכוין, אלא בכל יום כאשר נכנס אני להיכל הישיבה קמים בפני, בק"ש ותפילת שמו"ע ממתינים עלי, ואפשר יגנב ללבי איזה שמץ גאווה, לכן משנן אני את הפסוק הנ"ל שהרי על בעל גאווה נאמר "תועבת ה' כל גבה לב"!

ואמר הרב: כבר בגמרא אמרו (יומא פ"ז, א') כי רבא כשראה גדודי בני"א הולכים אחריו לכבודו, אמר פסוק לגרש הגאווה מלבו, ע"ש ברש"י, כי חשש שמא ישל. בשמחת תורה כשהיו הולכים אחרי אבא זצ"ל היה לו צער גדול, ולא יכול היה לחזור לעצמו.

ובסוף מסכת כלה רבתי תניא: "אמר רבא, גס רוח אסור להכניסו בבית, דאמרי רבנן כל אדם שיש בו

"והיה עקב תשמעון את המשפטים אלה וגו' ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד" (ז יג)

הגמרא במסכת עבודה זרה דף ט עמ' א אומרת: ששת אלפים שנה יהיה העולם. אלפיים תוהו, אלפיים תורה ואלפיים ימות המשיח. בעוונותינו שרבו, יצאו מהם מה שיצאו.

פירש רש"י קע"ב שנה אחר החורבן נגמרו אלפים של תורה.

ועל פי זה מפרש הגר"ח קנייבסקי שליט"א והיה "עקב" פירוש - כשיהיה ה' עקב שנה "אם תשמרון את המשפטים האלה" אז "ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" דהיינו ימות המשיח. אבל בעוונותינו שרבו יצאו מהם מה שיצאו.

"ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר וגו'" (ז יד)

מפרש הרב הורביץ זצ"ל בספרו "כלי חמדה": במדרש פרשת וירא נאמר: באותו יום שנפקדה שרה אמנו הרבה עקרות נפקדו עמה וכו'. והקשה ה"יפה מראה" אם כן, נתמעט הנס, מפני שאם כל העקרות נפקדו, לא היה בזה רבותא שגם שרה נפקדה! ותיירץ: שפקדה שרה אמנו בראשונה, ובאו כל העקרות אל שרה שתבקש רחמים גם עליהן ונתקבלה תפילתה, ואז הודו הכל כי ה' איתה וברכו אותה ואת אלוקיה.

והנה דרשו חז"ל "לא יהיה בך עקר ועקרה" שלא תהיה נעקרת תפילתו ויהיו אזני ה' קשובות לקול תפילתם".

ועל פי זה יבואר מקרא קודש שלפנינו. ברוך תהיה מכל העמים כלומר שיברכוך כל העמים, ומדוע? התשובה היא, "כי לא יהיה בך עקר ועקרה" דהיינו שלא תעקר תפילתך אשר תעקר עליהם, וישמע ה' ויקשב להיטיב גם עמהם ע"י תפילתך ואז יודוך כל משפחות עמים.

"לא יהיה בך עקר ועקרה" (ז יד)

פירש רש"י עקר שאינו מוליד.

ותמוה, מה בא להשמיענו, והלא דבר זה ידוע לכל!?

ובספר "אבני שוהם" כתב על פי דברי חז"ל מפני מה נתעקרו האמהות, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים. לפי זה יש לדייק מה הברכה הזו שאם יעשו רצונו של מקום, לא יהיה בהם עקר. אדרבה אז הקב"ה מתאוה לתפילתם יותר, מפני שהם צדיקים. לכן פירש רש"י עקר שאינו מוליד. כלומר, באמת עקר כזה שאחרי הפצרות ותפילות יוליד זה יוכל להיות גם אח"כ, כיון שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים.

גסות הרוח נכשל באשת איש, דכתיב תועבת ה' כל גבה לב".

"וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרדך" (ח ה)

בספר **"ילקוט האורים"** מביא בשם ה"ב"צ"ל לבאר פסוק זה על פי דברי הזוהר שכשהקב"ה מעניש את האדם על חטא שחטא, מענישו במידה כנגד מידה ומתוך זה מבין האדם באיזה חטא חטא ונותן אל ליבו לשוב בתשובה.

והנה ידוע, כי דרך העולם שכשאב מכה את בנו על איזה דבר, אומר לו בשעת ההכאה מדוע עשית כך, ובעבור זה אני מכה אותך.

ועל פי זה יבואר הפסוק שלפנינו: **"וידעת עם לבבך"** כלומר, אתה יודע בלבבך במה חטאת. ואם תשאל מנין לי לדעת, לכן אמר הפסוק **"כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרדך"**. כמו שכשאדם מיסר את בנו הוא אומר לו במה חטא, כך ה' אלוקיך מיסרדך מעין החטא שחטאת.

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך" (ח י)

בספר החינוך כותב שקבלה היא בידנו, כי מי שמברך ברכת המזון תמיד בכונת הלב, יהיה בטוח שלא יחסר לחמו משולחנו כל ימי חייו.

מוסיף בספר **"ברכת יצחק"** שדבר זה רמוז בפסוק שלנו **"ואכלת ושבעת"** בזכות מה? בזכות **"וברכת את ה' אלוקיך"**

"וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה" (ח יג)

בספר **"קרנן העני"** מביא מה שאומרים העולם בדרך הלצה, כי חכמת המסכן בזויה. וכאשר יתעשר אדם מיד מכתירים אותו בכתרים רבים מאד. הוא גם למדן, וגם חכם בעל מנגן נפלא ובעל רגש נישט שייך... ולכן אמרה התורה **"אם כסף וזהב ירבה לך"** אז ממילא כל אשר לך ירבה.

"ואתפוש בשני הלוחות" (ט יז)

כותב בספר **"דרך שיחה"**: שאלה: הרי משה אחז כבר מקודם את הלוחות, ומהו **"ואתפוש"**!?

תשובה: באבות דרבי נתן (פ"ב ה"ג) מובא שבעים זקנים רצו לחטוף ממנו שלא ישברם וחזק כוחו של משה ע"ש, וזהו **"ואתפוש"**.

שאלה: וכי אין זה **"מורה הלכה בפני רבו"** מה שעשו

נגד פסק משה לשברו?!
תשובה: הרי זה היה עונש, והם סברו שעל ידי מסירות נפש שילכו להחזיק הלוחות – זו תהיה הכפרה שאז כבר לא יצטרכו את העונש.

"ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה'" (י ב)

מקשה הגמרא האם יראה זה דבר קטן?! ומתרצת הגמרא: כן, לגבי משה זה דבר קטן. ולכאורה קשה. אמנם לגבי משה זה דבר קטן, אך הוא לא אמר את זה לעצמו, אלא לנו!?

בספר **"קרנן העני"** מפרש הרב **יעקב קטינא** על פי מה שאמרו בגמרא גדול הנאמר במשה ממה שאמרו באברהם ודוד. דאילו גבי אברהם כתיב **"ואנוכי עפר ואפר"** (ועל כל פנים עפר ואפר זה עדיין משהו), לגבי דוד כתיב **"ואנוכי תולעת"** (על כל פנים תולעת זה משהו), ואילו גבי משה כתיב **"ונחננו מה"** כלום. אפס.

עוד ידוע מאמרם ז"ל, על מה שנאמר **"עקב ענוה יראת ה'"** וכתיב **"ראשית חכמה יראת ה'"** ואמרו על זה חז"ל מה שעשתה החכמה עטרה לראשה, עשתה הענוה עקב לסוליתה. ואם כן מי שיש בו מידת ענוה קל לו להיות ירא שמים.

ועכשיו הכל מובן. כי התורה אומרת ועתה ישראל **"מה"** ה' אלוקיך שואל מעמך. כלומר, ה' מבקש שתמעט ותכניע את עצמך. וזה רמוז במילה **"מה"**. ממילא, כשתגיע כבר להכנעה אז היראה תהיה באמת דבר קטן. וזו כוונת הגמרא לגבי משה זה דבר קטן כי משה היה ענו.

"רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם" (י טו)

הפסוק מתחיל **"חשק ה'"** ומסיים **"ויבחר"**. בספר **"ילקוט הגרשוני"** מביא בשם הגאון ר' אהרן צבי זצ"ל אב"ד מארגרעטין והסביר: שיש לחלק בין חשק לבחירה. כי חשק היינו כגון אדם שרואה שרשרת זהב, ומיד כשרואה אותה נכנס בליבו חשק לקנותה לעצמו. אבל בחירה היא כאשר רואה הרבה מיני שרשראות והוא בוחר באחת מהן, גם כשאין לו חשק מיוחד לשום אחת מהן, אבל יחסית לשרשרות האחרות נראית זו בעיניו יותר.

ועל פי זה אמר כאן הפסוק: באבותיך חשק ה' כי אצלם זה היה בבחינת חשק בגלל יופיים וגדלותם. אבל בזרעם אחריהם אין הבחירה מבחינת חשק אלא ויבחר בזרעם אחריהם מכל העמים. דהיינו יחסית לאומות אנו נראים בעיניו יותר.

